

Сміленко М. Ю.

аспірант кафедри менеджменту,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: smilenko.n@gmail.com,
ORCID: 0000-0001-7690-3765

Попри війну в Україні, вітчизняний ІТ-сектор демонструє стійкість та, хоча і повільно, проте продовжує нормалізацію роботи в напрямку довоєнного стану. Так в період з січня по травень 2022 року експорт ІТ послуг склав 3,2 млрд. доларів США, що майже дорівнює експорту чорних та кольорових металів за такий самий період часу (3,4 млрд. доларів США) [1]. За 5 місяців 2022 року частка ІТ у всьому експорті послуг склала 46%, що на 9 % більше ніж рік тому (див. рис. 1).

Рис. 1. Динаміка ІТ-експорту

Не зважаючи на досить позитивну динаміку, проблеми та виклики, пов'язані з перекваліфікацією фахівців не зменшились, а навпаки-збільшились. Особливо це стосується осіб у віці після 40 років.

Ситуація ускладнюється ще й тим, що більшість великий ІТ-хабів України (EPAM, Samsung, Globallogic, Softserve, та інші компанії), які раніше пропонували “класичне” навчання на базі своїх компаній, призупинили програми по стажуванню. А їх вакансії щонайменше, розраховані для позицій “middle”, що вимагає від інженерів 2-3 роки досвіду роботи та впевнених знань як десятка технологій, так і самих процесів розробки, та рівня володіння англійською мовою не нижче середнього. Допомогти вирішити ситуацію покликана програма від Міністерством Цифрової трансформації України “IT Generation” [2]. Проте розгортання такої програми викликає додаткові труднощі для людей у віці 40 і більше років (приклади будуть наведені нижче). Попит на інженерів в поточних умовах зменшується також тому, що міжнародні компанії-замовники призупиняють (в кращому випадку не розширюють) проекти з українськими ІТ-компаніями.

Відповідно до шостого загальнонаціонального опитування: адаптація українців до умов війни (19 березня 2022 року) проведеного “Соціологічною групою Рейтинг”, серед українців, які мали роботу до війни, більше половини (53%) сьогодні не працюють. 22% працюють у звичному режимі, 21%-віддалено або частково, лише 2%-знайшли собі нову роботу. Після закінчення війни-21%-планує знайти нову роботу.

Це показник не лише економічних проблем, але і соціально-психологічних. Робота-це не лише економічна складова, а частина життя людини, спілкування та взаємодія з іншими в соціумі, структурованість часу, надає впевненості, знижує тривогу і підвищує самооцінку. Суттєва частина громадян втратили таку підтримку і більш вірогідно отримали вищий рівень дезадаптації. Найбільше це торкнулося мешканців сходу (74%),

молоді до 35 років (60%) та тих, хто покинув своє місто (66%) [3]. Вище викладене стосується соціально-економічних умов, що негативно впливають на перекваліфікацію фахівців в ІТ. Але потрібно ще враховувати культурну складову, тобто відношення колективу до колег-початківців у віці 40 років і більше. Нерідко такі люди зіштовхуються з ейджизмом. Тобто дискримінацією людини на підставі її віку. Це нерідко проявляється в компаніях де середній вік працівників 28-30 років. І такі факти також впливають на мотивацію перекваліфікації фахівців.

Таким чином, нижче виділено основні фактори, що створюють додаткові перешкоди на шляху перекваліфікації фахівців в ІТ-сектор:

- велика конкуренція на ринку фахівців без досвіду, або з досвідом роботи до пів року, що знаходяться в пошуках роботи на даний момент часу;
- відкладена конкуренція (наприклад, випускники програми “IT-Generation);
- недостатній рівень знання англійської мови (до війни, цей критерій не був настільки вирішальним при прийнятті на роботу. Пов’язано це з фактором скорочення проєктів, описаних вище та зміщенням фокусу на західноєвропейський ринок);
- скорочення кількості курсів в ІТ-компаніях та підвищення критеріїв для вступу на такі курси (так, наприклад, програма “IT-Generation” має вступний тест, який слугує фільтром);
- зазвичай вартість курсу співставна або перевищує місячну мінімальну заробітною плато в Україні.

На мою думку, в умовах що склалися потрібно мінімізувати фактори, що ускладнюють перекваліфікацію фахівців у віці після 40 років. Це дозволить:

- мінімізувати проблеми пов’язані з вимушеним переселенням громадян України (так особа, яка працювала наприклад на металургії матиме шанс отримати перспективну професію);
- зменшити відсоток людей, що втратили роботу через агресію Російської Федерації;
- покращити динаміку росту ІТ-експорту в 2022-2023 роках;
- зменшити відтік працездатного населення закордон після відкриття кордонів;
- прискорити цифровізацію суспільства та створення потужного ІТ кластеру, який може стати основою майбутньої економіки країни.

Список використаних джерел

1. *IT-послуги — єдина галузь бізнесу, що зросла у 2022 році [Електронний ресурс] // Opendatabot.-2022.-Режим доступу до ресурсу: <https://opendatabot.ua/analytics/itexport-increased-2022>.*
2. *IT Generation.[Електронний ресурс]. <https://it-generation.gov.ua>*
3. *ШОСТЕ ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНЕ ОПИТУВАННЯ: АДАПТАЦІЯ УКРАЇНЦІВ ДО УМОВ ВІЙНИ [Електронний ресурс] / і // Рейтинг.-2022.-Режим доступу до ресурсу: https://ratinggroup.ua/files/ratinggroup/reg_files/rg_ua_1000_ua_032022_v_press.pdf.*